

Ключевые слова: методическая компетентность, чтение, начальная школа, английский язык, будущие учителя, профессиональный специалист.

Valuyeva I.V.

THE FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS DURING THE STUDY OF READING

The contemporary aspects of methodical training of students – the future specialists of primary school on the English classes during teaching of the reading are interpreted in the article.

Key words: methodical competence, reading, primary school, future teachers, professional specialist.

УДК 378.147: 78.071.2

Гмиріна С.В.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ

У статті обґрунтовано доцільність застосування методів проблемного навчання, спрямованих на розвиток професійного мислення студентів-вокалістів; сформульовано методичні поради щодо формування й розвитку мислення студентів у процесі навчання у класі сольного співу.

Ключові слова: професійне мислення, проблемна ситуація, фахове навчання.

Проблема розвитку мислення та засвоєння знань у процесі фахового навчання є однією з актуальних у музичній педагогіці. Ще в кінці минулого століття в методичних посібниках В. Гутора, С. Шлезінгера, І. Курбатова зроблено перші практичні кроки щодо розвитку професійного мислення у процесі фортепіанного навчання. Видатні музиканти-виконавці та викладачі В. Сафонов, А. Єсіпова, брати А. та М. Рубінштейни приділяли велику увагу розвитку інтелекту та збагаченню знань учнів у процесі занять у музичному класі. Викладачі О. Гольденвейзер, К. Ігумнов, С. Фейнберг, Г. Нейгауз та їхні учні своєю виконавською і педагогічною діяльністю довели доцільність педагогічного принципу, спрямованого на розвиток мислення й ерудиції, розширення світогляду учнів.

Мета цієї статті полягає в обґрунтуванні доцільності застосування методів і принципів проблемного навчання, дотримання яких у навчальному процесі сприятиме розвитку професійного мислення студентів-вокалістів.

Г. Нейгауз зазначав, що вчитель гри на будь-якому інструменті (голос людини він уважав теж інструментом) має бути перш за все вчителем музики, тобто пояснювачем і тлумачем. Особливо це необхідно враховувати на початкових етапах розвитку учня. І тут слід застосовувати комплексний метод викладання, коли вчитель повинен не тільки довести до учня зміст твору, не тільки захопити його поетичним образом, але і здійснити докладний аналіз форми, структури в цілому і в деталях, гармонії, мелодії, поліфонії, фортепіанної фактури, він (учитель) повинен бути одночасно і істориком музики, і теоретиком, учителем сольфеджіо, гармонії та гри на фортепіано [3, с. 148].

Г. Нейгауз уважав, що неполадки вокальної педагогіки виникають головним чином тому, що викладачі співу не навчають мистецтву – музиці, а зайняті постановкою голосу. Перевага інструменталістів перед вокалістами полягає в тому, що вони починають навчання у дитячому віці і до моменту вступу до консерваторії вже володіють запасом знань з музики та інструмента. Вокалісти часто вступають з гарним голосом, але без попередньої підготовки. Зрозуміло, що для них навчання і виховання повинно бути комплексним, а не ділитися на складові частини, такі як сольфеджіо, гармонія тощо, аж до постановки голосу.

Усі ці дисципліни вивчаються учнем, але викладач співу повинен саме на уроках співу все це поєднувати, доки учень не навчиться чути й мислити як музикант і артист [3, с. 149].

Початковим поштовхом для активізації процесів мислення найчастіше стає *проблемна ситуація*. У навчальній діяльності проблемна ситуація постає у вигляді суперечності, яка виявляється у невідповідності між наявними знаннями та новими вимогами. Виконуючи низку навчальних завдань, учень засвоює нові необхідні знання у процесі самостійного мислення.

Проблемна ситуація – це основний елемент проблемного навчання, за допомогою якого пробуджується думка, пізнавальна потреба учнів та активізується мислення.

Найбільш чітко і послідовно компоненти проблемної ситуації розроблені психологом О. Матюшкіним. У психологічній структурі проблемної ситуації він виділяє такі компоненти:

- невідоме знання, що засвоюється, або засіб дії;
- пізнавальна потреба, яка спонукає людину до інтелектуальної діяльності;
- інтелектуальні можливості людини, що включають його творчі здібності та попередній досвід [4, с. 141].

Означені складові психологічної структури проблемної ситуації характеризують і внутрішні умови мислення. Внаслідок цього проблемна ситуація виникає тільки при наявності певних внутрішніх умов мислення. Це положення має важливе значення для викладача. Знаючи внутрішні умови мислення та сприяючи їх утворенню за допомогою проблемної ситуації, викладач може активізувати розумову діяльність учнів, керувати нею. О. Матюшкін визначає проблемну ситуацію як особливий вид розумової взаємодії суб'єкта та об'єкта, який характеризується таким психічним станом, що виникає в учня під час виконання ним завдань, які потребують засвоєння або відкриття нових, раніше невідомих суб'єктові знань або засобів дій.

На відміну від психології, у педагогіці проблемна ситуація розглядається в цілому не як стан інтелектуального напруження, пов'язаного з несподіваною "перешкодою" для мислення, а як стан розумового утруднення, викликаний об'єктивною недостатністю раніше засвоєних учнями знань і засобів розумової або практичної діяльності для вирішення необхідного пізнавального завдання (І. Лернер, М. Махмутов, М. Скаткін та ін.).

Для того, щоб проблемна ситуація стала дидактичним інструментом викладача, необхідні знання типів проблемних ситуацій. У науковій літературі існує понад 20 класифікацій проблемних ситуацій, які по-різному трактуються й обґрунтовуються авторами (Ю. Бабанський, Д. Вількеєв, М. Кругляк, Т. Кудрявцев, О. Матюшкін, Р. Хабіб та ін.).

Найбільшим визнанням у педагогічній практиці користується класифікація М. Махмутова, який виокремлює такі засоби створення проблемних ситуацій і, відповідно, визначає їх типи у процесі:

- зіткнення учнів з життєвими явищами, фактами, які потребують теоретичного пояснення;
- організації практичної роботи учнів;
- спонукання учнів до аналізу життєвих явищ, що приводять їх до зіткнення з колишніми життєвими уявленнями про загальні явища;
- формулювання гіпотез;
- спонукання учнів до порівняння, зіставлення та протиставлення;
- спонукання учнів до завчасного узагальнення нових фактів;
- виконання дослідних завдань [4, с. 142 – 143].

Ґрунтуючись на принципах проблемного навчання, В. Петрушин розглядає проблемні ситуації у контексті завдань музичної освіти й виховання. Для розвитку навичок мислення у процесі сприйняття музики, він рекомендує:

- виявити головне інтонаційне зерно твору;
- визначити на слух стильове спрямування музичного твору;
- знайти фрагмент музики означеного композитора серед інших;

- виявити особливості виконавського стилю одного й того ж твору в інтерпретації різними музикантами;
- визначити на слух гармонічні послідовності;
- підібрати до музичного твору близькі до образного складу твори інших видів мистецтв – літератури, живопису.

Для розвитку навичок мислення у процесі музичного виконавства необхідно:

- порівняти виконавські плани музичних творів у різних редакціях;
- знайти в музичному творі провідні інтонації та опорні пункти, за якими розгортається музична думка;
- виконати твір з різним уявним оркеструванням;
- виконати один і той же твір у різному уявному кольоровому висвітленні [5, с. 207].

Аналізуючи сутність педагогічного методу О. Гольденвейзера, приходимо до висновку, що йому, як досвідченому викладачеві виконавської майстерності, вдавалося творити саму музику, звертаючи увагу учнів на втілення авторського задуму відповідно до нотного тексту твору. При цьому великого значення Олександр Борисович надавав створенню таких умов, за яких вплив музики на учнів був би найбільш сприятливим.

З навчанням самої музики було пов'язане і ставлення О. Гольденвейзера до виступів учнів, тому що тільки у процесі публічного виступу виконавець пізнає на практиці кінцеву мету виконавства – стати посередником між музичним твором (його автором) і слухачами, перевіряє ступінь готовності до здійснення відповідального творчого завдання [1, с. 15 – 16].

У дослідженні проблеми розвиваючого навчання необхідно спиратися на такі положення: основою розвиваючого навчання є його зміст, від якого похідними є методи (або засоби) організації навчання. Цієї думки дотримувалися Л. Виготський і Д. Ельконін.

Розвиваючий характер навчальної діяльності пов'язаний з тим, що її змістом є теоретичні знання. Припущення про внутрішній зв'язок навчальної діяльності з теоретичними знаннями має дві основи. Перша спиралася на результати аналізу історії масової освіти. Друга пов'язана з розглядом особливостей викладу змісту "високих" форм суспільної свідомості як об'єкта засвоєння індивідом.

У процесі навчальної діяльності підростаючі покоління відтворюють у своїй свідомості ті теоретичні багатства, які людство набуло й відбило в ідеальних формах духовної культури [2, с. 145-147].

Означені вище теоретичні положення є актуальними для формування професійного мислення майбутніх викладачів сольного співу та концертних виконавців (вокалістів).

Для ефективної організації проблемного навчання студентів-вокалістів ми радимо викладачам сольного співу дотримуватись таких методичних порад:

- у процесі формування навчального репертуару студента слід урахувувати його загальну музичну підготовку, інтелектуальний рівень та здатність до аналітичної діяльності, які є визначальними у формуванні професійного мислення вокаліста;
- опанування студентом вокального репертуару має ґрунтуватися на знаннях стилю, жанру, форми твору, особливостей музичної мови й авторського задуму композитора;
- у проектуванні навчальних завдань необхідно враховувати індивідуальні психологічні особливості, природні музичні здібності та виконавські можливості студента;
- на заняттях у класі сольного співу слід застосовувати метод проектування і моделювання сценічних ситуацій, що забезпечить ефективність підготовки студента-вокаліста до концертного виступу;
- для створення художнього образу вокального твору в процесі його концертного виконання студентів слід застосовувати навички акторського перевтілення та сценічної майстерності, які мають ґрунтуватися на добре сформованій вокальній техніці.

Отже, формування й розвиток професійного мислення студента-вокаліста є складним і тривалим процесом, який здійснюється під час фахового навчання у вищому навчальному

закладі і ґрунтується на наукових основах, розроблених видатними науковцями, музикантами-виконавцями й педагогами-практиками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. В классе А.Б. Гольденвейзера / сост. Д.Д. Благой, Е.И. Гольденвейзер. – М. : Музыка, 1986. – 214 с.
2. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения / В.В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1986. – 239 с.
3. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры / Г.Г. Нейгауз. – М. : Музыка, 1986. – 214 с.
4. Педагогические технологии / под ред. В.С. Кукушина. – М. : ИКЦ "МарТ", 2004. – 336 с.
5. Петрушин В.И. Музыкальная психология / В.И. Петрушин. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 384 с.

Гмырина С.В.

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ-ВОКАЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье обоснована целесообразность применения методов проблемного обучения, направленные на развитие профессионального мышления студентов-вокалистов; сформулированы методические советы относительно формирования и развития мышления студентов в процессе обучения в классе сольного пения.

Ключевые слова: профессиональное мышление, проблемная ситуация, профессиональное обучение.

Gmyrina S.V.

THE METHODS OF STUDENT-PERFORMERS THINKING DEVELOPMENT IN ACADEMIC ACTIVITY

The article is devoted to the education multimeter method statement of reasons application, methods of problem training, developing principles application in academic activity for students-vocalists brain building.

Key words: academic activity, method, building, thinking, problem situation.

УДК 81'367.623

Голотюк О.В.

РОЗВИТОК МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ НА УРОКАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ З ТЕМИ "ЕКОЛОГІЯ"

У статті ми розглядаємо основні етапи розвитку монологічного мовлення студентів V курсу на прикладі вивчення теми "Екологія". У колі проблем знаходиться також вибір теми, особливий статус аутентичних текстів у навчальному процесі, алгоритм роботи з лексикою у контексті навчання студентів мовного ВНЗ.

Ключові слова: вивчаюче читання, робота з лексикою, аутентичні тексти, екологія.

Перш за все, необхідно мотивувати вибір теми "Екологія". Гуманістична позиція сучасної освіти дозволяє осмислити процес викладання як орієнтований на особистість та її розвиток. На заняттях іноземна мова виступає не тільки як засіб комунікації. Вона має ще й прагматичний характер, тобто орієнтована на практичну користь людського існування на Землі. Отже, важливим при навчанні іноземної мови є зміст навчального матеріалу [1, с. 7]. Питання екології в Україні та світі є одним з найважливіших на сьогоднішній день. Метою вивчення цієї теми є звернення уваги студентів на екологічні проблеми та спонукування їх до захищення оточуючого середовища.